

Nro 25.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBÖL.

*Költ Bét s b e n Juniusnak 11-dik napján 1793.
esztendőben.*

Magyar Ország.

A^s természet vizsgáló böltsek azt jegyzték meg a' pálma fáról, hogy mennél nagyobb terreh fekszik rajta, annál inkább nevededik, annál bővebben terem idejében gyümölsöt. Vélem, nem hibázok, hogyha nemzeti ditsőséges nyelvünket e' pontban a' pálma fához hasonlítom. — — Tiz, 's tizenkét esztendök elforgása alatt, több jó és szép magyarsággal irt hasznos magyar munka jött ki a' könyv sajtó alól mint ennekelötte való egy 's két századokban. Midön immár temető sirjának szélén hömpölygött

B b

vólna haldokló nyelvünk, akkor vették észre néhány messze látású, és a' köz jót tulajdon hazánknál fellyebb betsüllő buzgó hazánkfiai, melly igen hibáztak légyen el hűnyt öseink anyai nyelvünk gyakorlásának 's mívelésének vétkes el mulatása által.

Mennyi kár származott hazánkra nemzeti nyelvünk tökéletesítésének el mulatásából, és mennyi jót reménylhetnénk annak virágoztatásából, bőven és világosan meg mutattam ennekelötte három esztendővel irt *Pannóniai Fenix* nevü könyvetskémben, ahoz útasitom E. Olvasóimat. Annál egyebet nem akarok mostan jelenteni, hogy még azok a' nevezetes hazánkfiai is, a' kik ennekelötte 10 's 20 esztendővel imigy amúgy gondolkoztak nemzeti ditsőséges nyelvünkről, meg ismerik hibáikat, és mind magok gyakorolják, mind fiaik által gyakoroltatták azt, és ha konkolyt nem hint a' sátán tiszta búzánk közzé, telylyes reménységünk lehet a' felől, hogy mi is nagyobb előmenetelt fogunk az erköltsi tökéletesésekben tenni, mint tettünk ennekelötte.

Tökéletes meg elégedéssel olvastam egygy tsak a' minap Tek. *Trentsén Vármegyéből* hozzám útasitatott levelet, mellyben a' felől tudósítottam, hogy nagy méltóságú *Krafsó Vármegyei fő Ispán*, és Cs. K. belső Tanácsos *Bachó János* úr ő Excellentiájának nagyra született, és mostan a' *Trentséni* áhétatos Szerzeteseknél iskolába járó úrfiai nemtsak ékes magyarsággal irt orációval fogadták, fertály esztendei meg vizsgáltságokra fel sereglett nagy tekintetü urakat, hanem ennekfelette igen szép jeleit mutatták a' természeti, és hazánk historiájában, a' Geografiában, az Arithmeticában, és a' vallásról való tudományokban való gyakoroltatásoknak és esméreteknek, és hogy az eleikbe tétetett kérdésekre mind deákül, mind magyarul egész készséggel feleltének. — Minden igaz hazafiak köszönik velem égyütt nagy méltóságú édes attyoknak és T. T. *Greshai György*

Elztergomi kis Pap úrnak, hogy két illy nagyra termett magyar hazafit nevelnek és készítnek nemzetünknek javára.

A' Gr. Wurmser Cs. K. és Custine Frantzia Generálok közt, múlt Májusnak közepén történt tsatazás' historiájának további folytatása.

Azonközben ismét rendbe szedvén magát a' hátra veretett ellenség, újjabb készüléteket látott győzedelmes vitézeink ellen tenni. Gr. *Klenau* Oberstlieutenant mingyárt észre vette igyekezeteket, és hogy tulajdon szemeivel láthassa állásokat, rendeket, és mozdulásaikat, az alatt mig katonái készítették volna magokat, magánosan eggy közel fekvő tetőtskére lovaglott, 's onnan nézte, mit csinál a' Frantziaság. Allig állapotodhatott ott meg, a' midön már sebes vágatva nyargalt a' Frantzia lovaság kórmányára bizatott kis seregetskének bal szárnya felé; ő is tehát visszafordítván paripáját, magáéihoz akart menni, hanem véletlenül környül vétetvén néhány lesben állott Fr. lovasok által, nyakon kapatott, 's mint fogoly tizt *Laffarel* Fr. Generálhoz vezetett. A' midön leg keményebben attakirozták volna a' Fr. lovasok a' Császár dragonyosait, és a' Gróff *Gyulay* gyalogjait, akkor toppana oda Báró *Ott, Sándor Leopold* huszár regementének vitéz Obes-tere, és nemtsak visszavette az ellenség által elnyeretett ágyúkat, hanem e' mellett sok Fr. patriótákat küldött édes attyok *Mirabó* után a' más világra. És még evvel sem elégedett meg, hanem a' kiket le nem szabadhattak vitéz huszárjai, azokat mind addig üzte 's kergette, mig végtére az el fogattatott *Klenau* Grófot is ki mentette gonosz markokból. Mennyit vesztett legyen az ellenség ebben a' tsatában, bizonyosan meg nem lehet határozni, kétség kívül sokkal többet, mint mi. A' miéink közül, *Schofmann* fő Strázsa mester a' Gr. *Gyulay* regementéből; B. *Hönig* a'

Császár dragonyosai közül; és *Szentgyörgyi* fő Hadnagy, *Sándor Leopold* huszárjai közül, ennekfelette 29 all tisztek és köz emberek lettek *Márs* istennek áldozattyaivá, 58 estenek sebbe; mi pedig 48 embert, 50 lovat, 1 dobot, 's több egyéb hadi eszközöket nyertünk. Az elsőtől fogva az utolsóig, mindnyájan véghez vitték kötelefségeiket, senki sem vólt a' Császári Kir. vitézek között, a' ki méltónak lenni ne találhatott volna a' ditsiretre. Ott *Obester* úr mindent el követett, a' mit eggy vitéz hadi tiszttől lehet kívánni; *Kemf Obester* és *Gr. Klenau* Obristlieutenant úgy viselték magokat, hogy a' leg nagyobb irigység sem találhatott benne gántsot. *Matejtsek György* fő Strázsa mester úr nemtsak a' Török háborúban, hanem itten is meg bizonyította, hogy nem könnyen ijed meg maga árnyekától. *Jorichich*, *Enzenberg*, *Stokovich* és *Simich* kapitányok, a' Szerviai szabad seregből; méltónak tették magokat a' ditsiretre; *Morzin*, és *Puky István*, *Gr. Gyulay* magyar gyalog regementének vitéz kapitányai, méltók Fejedelmünknek különös kegyelmére. — *B. Enzenberg* és *Detáry* kapitányok; *B. Falkenhause*n, *Fichtl* és *Leitner* fő hadnagyok; *Wisthóf*, *Wágner* és *Lupy* al-hadnagyok a' Császár dragonyos regementéből nem viselték magokat alább való módon a' többieknél.

Más azóltától fogva történt hadi tsaták és Környül állások.

A' *Biponti* hertzegségben Prussusok és Frantziák között minap történt tsatáról, közelebb ezt a' tudositást vettük Berlinből. Májusnak 13 napján oda hagyván *Obester Székely Leymen* mellett lévő tanyáját, mellyet, az onnan nem messze feküdt számos ellenségnek zablán való tartására, erős föld várakkal és sántzokkal környül vett, nagy tsendesen *S. Wendel* környékére masirozott, olly fel tétellel, hogy a' *Neukirchen*ben fekvő 2 ba-

talion Fr. gyalogságot, és 300 lovasokat meg támadhassa. Hanem minthogy maga a' Saarbrücker Printz is ott múlatott, alattomban tudtára adatta, hogy onnan valami úton módon menne el, 's venné magát bátorságosabb helyre, mellyet telylyesített is a' Printz, és nem másnál, hanem Obester Székelynél kereste menedék helyét. Kétség kívül a' Printznek titkos el távozása miatt gyanúságban estenek a' Frantziák, és titkos kémjeik által idejekorán meg tudták, a' Prussusoknak ellenek lett meneteleket; ahozképest 6 batalion gyalogságot, és 1 huszár regimentet vonván magokhoz, lesbe állottanak, várván Székely Obesternek oda lejendő menetelét. Hanem valamint ők, úgy ez is jól értvén a' hadi fortélyhoz, éjjel békét hagyott nékiek, és csak reggel, midőn már nyugodalomra mentenek volna a' Frantziák, kezdette táborok előtt lévő sántzaikat és redutáikat ágyúkkal és haubitzákkal lövöldöztetni. Azomban egygy Klüx nevű hadnagy Gen. Wedel regimentéből válogatott gyalogsággal azon 40 Frantziákra rontott, a' kik egygy tisztel égyetemben a' Blies viz mellett hányatott sántzban rejtették el magukat, 's onnan ólálkodtanak, és lövöldöztenek a' Prussus katonákra, kik közül 30 embert el is fogott. Más részről, a' Trevirumi vadász compániának kapitánya támadta meg az ott lévő olvasztó házat, és ő is nem keveset kapott el, az ottan fekvő ellenség közzül. Atallyában 1 Fr. kapitán, 1 alsóbb rangú tisz, 2 Strázsa mester, 53 köz ember, kik között 7 nemzeti gárdisták is vóltanak, esett ebben az első tsatátskában a' győzedelmes Prussusoknak kezekbe. A' leg nagyobb nyereség a' vólt, hogy a' Saarbrücker Printznek minden ezüst 's arany asztali eszközeit, házi bútorjait, és drágaságait, mellyekkel már annak előtte 20 szekeret terheltének meg a' Frantziák, 's onnan tovább akarták szállítani, vissza nyerték és adták a' Printznek. A' Prussus katonák közül kevesen maradtanak a' tsata piatzon.

Illyenképen meg tisztítatván *Neukirchen* (új templom) a' Frantziáságtól, 40 gyalog és néhány lovas katonák hagyattattak ottan vigyázatban, az előtte fekvő hegyen pedig 120 lovasok *Kleist* Prussiai fő Strázsa mester kórmánya alatt. Még más halzna is vólt ennek a' szerentsés tsatátskának a' győzedelmekre nézve, t. i. *Neukirchen* vissza nyeretése által, a' Mosel és Rajna mellett fekvő Frantzia táborok között való égygyefség kétfelé vágattatott, mellyet nehezen is szenvedett az ellenség, és ismét helyre kívánta azt állítani. E' végre más nap reggeli hét órakor, 3 regiment kavalleriával, 8 batalion gyalogsággal, és 20 ágyúval ment három colonnében vissza, ismét el foglalta *Neukirchent*, és hadi rendbe állván lassan lassan masirozott a' Prussusok felé. Hanem nem férkezhetett úgy hozzájok, a' mint kívánta vólna, mivel, a' fellyebb említett hegynek odvaiban el rejtezett vadász katonák szüntelen tüzelvén rájok, meg akadályoztattak előre lett meneteleket. Az alatt *Székely* Obester is jó rendbe szedvén katonait, az onnan egy fertály mélföldre fekvő tetőkre vonta magát, holott 3 erős batériát hányatván, fegyverben várta az ellenségnek további előre lett menetelét. El is ment Májusnak 17-ik napján, reggeli hét órakor 2000 lovasággal, 12 batalion gyaloggal, és 26 ágyúkkal, és mingyárt elejénten Printz *Hohenloé* előálló vigyázóit, és Alstadt mellett hányatott batériáit támadta meg, mellyeket oda is hagytanak a' Prussusok, és a' nevezett Printznek parantsolatijára *Carlsbergig* vonták magokat vissza. Itten *Jolly* és *Dublaiselee* Generálok kórmányozták a' Frantziákat, maga pedig *Houchard* Generál 10 batalion gyalogsággal, 2 regiment lovasággal, és 20 ágyúkkal *Székely* Obester felé menni igyekezett, és az ő kórmánya alatt lévő sereget akarta meg rontani. De valamint amazok nem bóldogúlhattak Pr. *Hohenloé* ellen; úgy ez is meg nem tsiphette *Székely* Obestert, a' tetőről sűrűn rá hűllott ágyú golyóbisok miatt. És

igy mind a' két rész egymás szemébe nézvén es-
 téig, akkor kis *Ottweiler* mellett telepedtenek le
 a' Frantziák, *Székely Obester* pedig velek által
 ellenben fekvő tetőn, a' honnan ki küldött lovas
 osztályi által egész éjjel nyughatatlankodtatta a-
 mazokat. Következett viradóra 3 órakor ki in-
 dúltanak éjjeli tanyájokról a' Frantziák, és még
 ottan két kolonnéra osztattatván fel, egyik *For-
 bachi* táborába ment vissza; a' másik pedig két
 szakaszra osztolván fel, *Blieskastel* és *Kirkel* mel-
 lett telepedett le, a' másik pedig *Altstadt* és *Lim-
 bach* között ütött sátort. Illyenképen meg szaba-
 dúlván *Neukirchen* kedvetlen vendégeitől, 2 ba-
 talion Pr. gyalogság, 300 lovaság, és 4 ágyúk
 helyheztek oda őrizetbe. Pr. *Hohenloe* egész
 corpusával együtt *Kaiserlautern* mellett szállott
 táborba, *Székely Obester* *Carlsbergen* telepedett
 le, *Bipontumból* és *Homburgból* ki kergette a'
 Frantziákat, és már most mind a' két fél tsendes-
 ségben vagyon egymással által ellenben, t. i. a'
 Prussusok a' *Carlsbergen*, vagy *Károlyhegyen*, a'
 Frantziák pedig a' *Limbachi* és *Altstadti* tetőkön.

Frankófurtumból következő hiradás érke-
 zett hozzánk. *Májusnak* 25 napján reggeli 4 óra
 kor, egy tsupport Frantziáság ki indulván Mogun-
 tziából, egyik része *Monbachba* ment, másik ré-
 sze pedig *Gunzenheim* alatt vigyázatban lévő Prus-
 susokra tsapott ki, holott 1 kapitány, 2 lájtinánt,
 és 40 köz ember vóltanak őrálláson, egy három
 fontos ágyúval, a' kik noha sűrű kartátsokkal
 fogadták őket, de, minthogy nagy erővel vólt az
 ellenség, kéntelenitettek ágyújoknak hátra hagyá-
 sával magokat vissza vonni. *Monbachnál* 8 Prus-
 siai ör álló katona, és 1 kapitány estenek fog-
 ságba, amazokat más napon vissza küldötték,
 ezt pedig, minthogy sebbe esett, Orvosaiknak ad-
 ták által.

Frantzia *Flandriából* érkezett tudósítások sze-
 rént, *Májusnak* 23 napján történt szerentsés tsatá-

zása után, bellyebb nyomúlt a' Cs. K. sereg Fr. Országba, és Pr. *Koburg Herinbe* tette által a' maga quártélyát, és az ellenségnek *Aintzin* hegyéről való el üzetése után, szorosabban környül vétetődött *Valenciennes* vára, és ilyenképen osztatott fel az ostromlásra rendeltetett sereg. Az örálló seregek' fő kórmányozójának quártélyá, a' mint fellyebb mondám *Herinben*, és *Aubriban* vagyon, az ostromló seregeknek fő kvártélyá *Rajmesben* és *Estreuben*. A' Cs. Kir. és Angliai 's Hannóverai truppokból álló ostromló corpusnak fő kórmánya az *Eboraki* hertzegre vagyon bizatattva. A' *Knobelsdorf* General - Lajtinánt vezér sége alatt lévő Prússiai seregek *Marchiennes*; a' Hollándia truppok pedig az Orániai örökös hertzeg kórmánya alatt, *Douvin* mellett táboroznak. Pr. *Koburnak* Herinből jött tudositása szerént, múlt hólnapnak 27 napján dél után néhány száz gyalogságból és lovaságból álló Esantziáság, két ágyúval és két haubitzával meg támadta Gr. *Latour* F. M. L. *Doucies* mellett fekvő örálló seregeinek jobb szárnyát, hanem maga szerentsétlenségével; mivel egy felől Gr. *Latour* egy 12 fontos ágyúval lövöldöztetvén eleibe, más részről *Davidovich* G. M. jobb szárnyát egy haubitzával, bal szárnyát pedig a' vadász katonáknak fő Strázsa mestere *Mahony* egy hat fontos ágyúval meg támadván, nemcsak sokat le ejtegettek közülök, hanem ennekfelette szerentsésen is visszafizá üzték őket.

Elegyes Tudósítások.

Naponként mind közelebb közelebb érkezik az a' rettenetes szempillantás, mellyben Moguntzia városának ostromlására rendeltetett hadi eszközök fel fogják tüzet okádó torkaikat nyitni, és mendörgő szavaik által nemcsak az okos, hanem még az oktalan teremtésekben is meg lábolhatatlan félelmet okozni. A' földmérők és artilleris-

ták el végezték immár az ostromlásra készített plánumaikat, az ostromlók mind közelebb közelebb mentenek a' városhoz, és az ott lévőkön kívül még többen is várattatnak oda. Múlt hólnapnak utolsó hetében a' Hollándiai és Coblentzi ostromló seregek is oda érkeztek 25 három evezőű hajókon, mellyeken 12 24 fontos, 20 18 fontos, 24 12 fontos ágyúk, 14 18 fontos haubitzák, 8 mazsár ágyúk, igen sok bombák, ágyúgolyóbisok, és puska por valának.

Az égyesült seregeknek illyetén fekvése vagyon Moguntzia körül, a' Rajna, és Majna vizek között, az utólsóbbnak tsútsánál és bal partyán egynehány Prussus és Szász batériák vagynak, mellyekről rész szerént a' *Kosthejmi*, rész szerént a' Rajna mellett lévő Fr. sántzokra lehet ágyúzni. Ezek a' *Majnbisóffi* tábor által fognak fedettetni. A' Rajnán és Majnán innen a' *Kosthejmi* téglarégető kementzéknél kezdődnek a' Prussus batériák, 's egész a' ménkö malomig nyúlnak. Itten kezdődnek a' Szász batériák, 's az *Erberhejmi* örálló tornyoknál végeződnek. Mingyárt ezeken túl vagyon a' *Hasszai* batériáknak kezdete, mellyek *Monsbachig* terjednek ki, és valamint itten, úgy *Biberichben* is Prussus és Hasszus seregek fekszenek. Ezeknek a' batériáknak hátok megett táboroznak a' Prussusok és Hasszusok. A' Rajnán túl *Budenhejm* és *Bingen* között kezdődik a' Prussiai tábor, és *Monbach* 's *Götzenhejm* háta megett fekvő tetőkön végig nyúlván, *Marienbornál* végeződik. Ezen túl vagyon a' Császári tábornak kezdete, és *Höchsthejm* háta megett a' *Weisenau* tetőkön által menvén, *Laubenhejmnál* vagyon végezete. Mindegyik battériáról el lehet ágyúkkal *Majntz* városát érni. Az egész égyesült tábor hasonlít egy olly karikához, mellynek periferiája avagy kerülete, a' táboron túl hat órányi földet, diameterje, az az, a' karika egygyik oldalától a' másik oldaláig, a' középső ponton által menő lineája pedig másfél órányi földet

foglal magában. Köröskörül nagy bősége vagyon az eleségnek, és némelly részben óltsóbb, mint vólt ennekelötte. Kenyere, húsa, vize egészséges vagyon a' katonának, gyakorta jó bort is ihatik az oda való termésekből.

Moguntziából érkezett tudósítások szerént, úgy húlnak ottan, a' sok hadi strapátzia, éhség és nyavalya miatt el lankadott Frantziák, mint az őszi hideg által meg tsipetett legyek. Sem kopersónak való fa, sem temetésre való hely nem lévén elegendő, a' meg holt testek többnyire mind a' Rajnába vettetnek. Mind a' szokott tábori nyavallyák, mind a' fertelmes *Vénus* ragadó mételye, igen sokat meg emészt közülök. Sem gyógyító szerek, sem betegeknek való eledelek, sem tiszta levegő egek nintsenek ispotályaikban. Nagyobb bősége vagyon ott a' ganéjnak, mint a' kenyérnek, és marha húsnak.

Moguntzia környékén táborozó égyyesült seregeknél lévő ostromló ágyúknak száma 80 és egynéhány darabra megyen, mellyek közzül 16 *Frankfurtumból*, 12 *Würtzburgból*, 80 pedig *Hollandiából* vitetett oda. Olly fel tétellel ütöttek ki a' Frantziák *Monbachba*, hogy a' *Walfnál* lévő Prussus magazinumokat és puska por tornyot fel gyújthassák; hanem sem eggy, sem más részben nem kedvezett nékiek a' ízerentse.

Múlt Aprilisnek 29 napján Frantzia fogságba esett Szász Hadnagy *Rábét* más nap ebédre híván *Moguntziában* a' Frantzia tisztok, külömbkülömb féle keresett okokkal kezdték ötöt vizsgáltalni, 's vidámitani. Ebéd után szer felett hízeltkedvén néki a' N. Gyűlésnek biztosa *Merlin*, a' Fr. közönséges társaságnak nevében artillerie Obesterséggel kínálta ötöt meg, hogy ha ő szolgálatot venne, és védelmezője lenne a' Frantzia szabadságnak. Mellyre ekként felelt ez az érdeemes hadi tiszt: *Ti magatok, úgymond, utálnátok*

tok meg engemet leg elsőben, ha hazámnak áru-
lójává lennék. Merlin továbbá is kisirgetni akar-
ván ötöt, szemei eleibe terjesztette mind azt a'
nyomorúságot, és vilzontagságot, mellyet ő a'
háborúnak végződéséig tartó fogságában szenved-
endő lenne. Ezekkel sem gondolván a' fejedel-
méhez 's hazájához hiv *Márs* fia, tellyeséggel
nem engedte magát el tsábittatni. Következett na-
pon hozzá menvén egy *Frantzia* ségéd, illy ör-
vendetes izenetet vitt nékie: Barátom, a' te ha-
zádhoz és fejedelmedhez mutatott példa nélkül va-
ló hivséged, előttünk tiszteletet, néked pedig sza-
badulást szerzett. Szabad ember vagy ettől a'
szempillantástól fogva, ha tettzik mingyárt hó-
nap vilzsa térhetz regementedhez. Ugy is tör-
tént a' dolog.

Karlsbergből illyetén tudósítás érkezett hoz-
zánk. Tegnap, t. i. Májusnak 27 napján, 1500
gyalogságot és néhány lovasokat küldött az el-
lenség a' *Biponton* túl fekvő tetőkre, és 1 bata-
liont két haubitzával a' *Blisen* lévő hidra, a' kik
a' Prusiai ör álló vitézeket onnan és *Késhoferből*
el üzték, ennekfelette 150 ezer két fontos kenye-
ret kivánt *Frechville* Fr. Generál seregeinek adat-
tatni. Ama vitéz Prusus Obester *Székely*, kiről
immár egynehány izben ditsirettel emlékeztünk
újság leveleinkben, jókor tudósítván e' törté-
netről, 300 lovasal ellenek indúlt, és szinte a'
nevezett hidig vissza szoritotta a' Fr. lovaságot,
és jól intézett haubitzáinak lövései által, mind
innen, mind *Bipontból* egészlen ki üzte őket. Lát-
ván a' több *Biponti* tetőkön állott *Frantziák* paj-
tásaiknak szerentsétlenségeket, magok sem bátor-
kodtak a' Prusus katonákat bé várni, hanem min-
gyárt el lódúltanak onnan. *Székely* Obester is-
mét ki állította tábori ör állóit, és világosan meg-
izente *Frechviller* Fr. Generálnak, hogyha továb-
bá is nyúghatatlankodtatná ötöt, blzonyosan rosz-
szúl fogna járni.

Eggy valaki azt irta Májusnak 30-ik napján *Moguntziából*, hogy az ottan uralkodó szükség miatt keményen szöknek a' Frantziák, és hogy naponként, mind inkább inkább nevededik a' betegeknek száma. Sót, gyertyát, tejet, és friss húst jó pénzért sem lehet kapni, és minthogy már a' szarvas marha meg szűkült, ló hústra szorult a' Fr. örízet.

Májusnak 30-ik napján a' Landauban fekvő Frantziák is ki ütöttek a' Prussus seregekre, de a' mint *Mannhejmből* iratik kevés szerentsével.

Hasonlók a' Frantziák a' vízbe süllyedett emberhez, a' ki minekelötte tüdeje vízzel bé telne, ottan ottan fel üti magát, fűhöz, féhoz, levegő éghez kap halálos szorongattatásai között. Ők is t. i. a' *Moguntziában* fekvő Frantziák, a' félelem, éhség és nyavalyák által szüntelen szorongattatván gyakorta próbát tesznek. Májusnak 25 napján reggeli 7 órakor 1800 ember tsonakokra ülven, el akarták a' Rajna és Majna mellett lévő német battériákat rontani. Allig indulnak ki azon kis szigetetskéből, mellyet az Ön szigetnek tölök lett el vétele után el foglaltanak, a' midön immár sűrűn repültenek réájok a' nagy és apró golyóbisok, mellyeknek ereje által néhány tsónakjaik el is sülyeztettek. Azon napon tsatáztanak a' két résznek lovasai is *Cassel* alatt.

Alsó Palatinatusból iratik, hogy *Brezenhejm* alatt, tsaknem mindennapon esik valamelly kis tsatátska, hol a' Frantzok nyúghatatlankodtatytyák a' németeket, hol ezek amazokat, a' mint t. i. az idő és a' környül állások kivánnják. Töb-nire vagy e', vagy ama rész rejtezik el a' faluban, onnan ólalkodik egymásra. Arra való nézve tudtára adatták az égygyesült seregeknek előjárói a' lakosoknak, hogy minden ingó bingó vagyonokkal égygyütt hagynák el honnyaikat, mellyből azt a' következtést húzták ki szegények, hogy

ők csak hűlt helyét fogják hajlékaiknak találni, mind házaik, mind tsüreik, porhamuvá fognak égettetni. Illyen gyümölcstököt szokott a' hadakozás teremni. *Oppenheim* vidékére nem régen 8000 Palatinátusi és Baváriai katonák érkeztenek, a' kik, a' mint a' hir folydogál, a' Rajna tsútsánál telepednek le.

A' közép tengerről azt a' hirt hozta hozzánk a' déli szél, hogy a' *Máltai* vitézi rend is kemény hadi készüléteket teszzen, ki ellen? bizony nem a' Szaratzénusok, sem nem az Osmánok, hanem minden kétség kívül a' vallástalan kakasok ellen, mert azoknak lenni tartatnak e' világ előtt (u).

(u.) *Málta, Melita, a' közép tengeren Sicilia és Tripolis közt fekvő, és Afrikához tartozó szigetske, mellynek hosszasága hat, szélessége három mérföld. Erről a' szigetről neveztetik az a' vitézi rend, melly eleinte Johannitáknak, azután Rhodiusoknak hivattattak, Máltai Vitézi rendnek, mellynek illyetén eredete vagyon. Minekutánna 1012 esztendőben a' szent földet a' Szaracénusok el foglalták, de a' Kristus koporsóját Jerusálemben előbbi valóságában meg hagyták volna, az Amalfisi közönséges társaságbeli gazdag kereskedők (Amalfi Nápolyban fekszik fő városa azon nevezetű hertzezségnek, melylyet a' jelenvaló időben a' Piccolomini hertzezi ház bír, és a' 11 Száz előtt igen hatalmas közönséges társaság vólt) egygy klastromot épitettének a' Kristus sirján, az Istennek és a' B. Sz. Szűznek tiszteletére, melyhez annakutánna egygy kápolnát ragasztottanak az oda való barátok keresztelő sz. János emlékezetére, mellyben szabad szállások és asztalok vólt azoknak a' keresztyéneknek, a' kik áhétatofságból a' Kristus koporsójához szarán-*

Frantzia Ország.

Mennél tovább tart Frantzia Országban az anarchia, az az, a' függetlenség, mennél több szakadások támadnak a' Nemzet képviselői között, annál kevesebb reménység lehet a' Frantzia köz társaságnak állandóságához. — *Páris, Marseille* és több népes 's hatalmas városok keveset hajtanak a' N. Gyűlésnek végezésére, nem azt mivelik, a' mi nékiek parantsóitatik, hanem a' mi környül állásaikhoz képest nékik magoknak szükségesnek 's hasznosnak lenni láttatik. Sokkal nagyobb tekintetben vagyon előttök egygy városi előjáró, mint egygy N. Gyűlés tagja, a' ki egygy egész olztálynak képét viseli, 's annak ügyét folytatattya a' közönséges ülésekben. Ennek fobb oka a' N. Gyűlés tagjai között uralkodó nagy égyenetlenség, és a' népes városoknak magok erejekben való bizakodások. Ez az utólsó vala Májusnak 24 napján tartatott ülésnek egygy leg fobb tárgya. *Lanjuinois* fontos okokkal meg mutatta, hogy az igen népes gyülekezetek romlására vólnának a' szabattságnak és égyenlőségnek. A' nagy Gyülekezetekben, úgymond, nem a' valóságos ér-

---

dokoskodtanak. *Buillon Gottfrid* és *Baldwinus Lotharingia hertzegek* az ügy neveztetett keresztes vitézeknek első fő kormányozói, visszsa vévén a' Szaracenusoktól a' sz. földet és *Jérusálem városát*, gazdag jövedelmü jószágokat ajándékoztanak ennek az ottan lakó szerzetes rendnek, kiváltképen azon tekintetből, mivel a' *Templariusokkal* égygyütt ök is védelmezték a' szent földet. A' 12 és következett századokban sok visszontagsággal küszködött ez a' rend, és minekutánna a' keresztyenyek ki üzetettek vólna a' sz. földről, *Margatba*, onnar

demre, hanem az atyafiságra és erzfényre nagyon tekintet; azokban soha sem szedödik bé az adó igazán, soha sem osztatódik fel egyenesen, avagy a' lakosoknak tehetségek szerént. Páris 100 milliónál többel maradott adós, még is a' közönséges kasszából veszen segítséget. A' népes gyülekezeteknek előjárói szabad tettések szerént folytatják a' polgárságnak dolgait, szabadosan fel törik a' petséteket, lopják a' gyülekezet jövedelmét, kintsét. A' nagy gyülekezetekben soha sincsen pénz a' közönség javával való gazdálkodásról tétetni szokott számadásoknak ki nyomtatására, de bezzeg nagyon, motskos irásoknak, pártoskodásra ingerlő leveleknek közönségessé tételekre. A' Párisi fő polgár mester hasonló egy királyhoz, és 600 ezer emberen uralkodik, különös testörzöi és drabantyai vagynak. A' Párisi fő kormányozó 120 ezer főből álló N. Gárdának

---

Ptolemaisba, onnan a' Cyprus szigetébe, onnan ismét a' Rhodus szigetébe költözött által, és egészen 1524 esztendeig ott vólt, 's arról neveztetett Rhodusi vitézi rendnek. A' nevezett esztendőben II Soliman Török Császár Rhodus szigetét tőlök erőszakosan el vevén, hol ide, hol amoda bújdostanak, míg osztán könyörülvén rajtok V Károly Császár, 1530 esztendőben nekik ajándékozta a' Málta szigetét, mellynek birásában azóltától fogva még is maradtanak. Olly fel tétellel adattott nekik ez a' sziget, hogy ők szüntelen hadakozzanak a' Törökök, és a' tengeri haramják ellen, úgy hogy, ha a' több Európai fejedelmek békeféségben vagynak is azokkal, ők mindazáltal fogadások szerént, nem kötelesek azt a' békeféséget meg tartani, a' honnan, ha ők fogságba esnek, minden más keresztény rabok felett keményebben tartatnak. Három rendre vagynak fel osztatva, u. m. Vitézekre, káplá-

feje, ő parantsol azoknak, ő utánna halgatnak azok, még is mikor mások egymást gyilkolják, javaiktól 's életektől meg fosztyák, ő el rejtezik, mintha semmit sem tudna a' dologban úgy tette. Egyedül a' népes gyülekezetek akarják a' N. Gyűlést el oszlatni s. a. t. Mindnyájan jóvá hagyták *Lanjuinainak* ezt a' beszédét, és mingyárt el végezték, hogy az küldettetne meg az Országnek osztályaiba. s. a. t.

* * *

Leg közelebb az a' hir érkezett Spirából ide, hogy Májusnak 30 napján 40 ezer Frantzia támadta volna meg Spirához nem mezsze a' Brunsvigiai Hertzeget, kinek 15 ezer Pruszosok valának kórmánya alatt. Bámulásra méltó álhatatofsággal viselték ezek magokat, és hosszasan velek tartott tsatázások után, erőt vettenek az ellenségen, kik közül 1500 ember ölettetett meg, és 500 fogattatott el.

---

nokra, és szólgákra, az elsőbkek közzé régi nemesek, a' második rendüek közzé pedig mások is bé vétetődnek. Házasodni sem szabad nekik. Háborúban veres széles övet viselnek felső ruhájokan, és eggy ezüst színü keresztet mellyeiken, békeességben pedig sarkig érő fekete palástot. Nemtsak Catholicusok, hanem Protestánsok, és Orosz vallásúak is bé vétetnek ezen vitézi rendbe. Nagy mestereik Eminentias titulussal élnek.